

Maja Delak za STA: Zanima me predvsem, kakšna je vizija razvoja sodobnega plesa

27. april 2011 | Objavljeno v [Intervju](#)

pogovarjala se je Maja Čehovin

Koreografinja, plesalka in plesna pedagoginja Maja Delak je ena vidnejših ustvarjalk na področju sodobnega plesa v Sloveniji. Lani je za svoje delo prejela tudi nagrado Prešernovega sklada. Za STA je ob mednarodnem dnevu plesa, 29. aprilu, med drugim spregovorila o tem, kakšna vprašanja odpira institucionalizacija na področju sodobnega plesa.

Kako vi opredeljujete sodobni ples, do kod sega in kje so morda njegove meje?

Zdi se, da je v zadnjem času veliko govora o definiranju sodobnega plesa, morda sproženega tudi zaradi nedavnih anket o tem, kaj študentje različnih smeri menijo, da je sodobni ples. Na področju plesa gre širše gledano za različne zvrsti, ki imajo svoje jezike, svoje načine gibanja, treninga in svoje načine razvoja ali pa uporabe tehnike. Področje sodobnega plesa je morda najbolj od vseh plesnih zvrsti povezano z avtorjem samim. Ločiti je potrebno tudi plesne tehnike in avtorsko delo, ki ni nujno povezano z razvijanjem neke posebne plesne tehnike ali stila. Ples sam po sebi nima enotne tehnike, gotovo pa so se razvijale mnoge različne plesne tehnike z raznimi vplivi v zelo širok spekter metod, tehnik, principov, sintez... dela s telesom in za telo. Gotovo ne moremo reči, da sodobni ples uporablja eno, določeno tehniko in hkrati, ko govorimo o sodobnem plesu ne moremo mimo omenjanja avtorjev in njihovih pristopov in estetik.

Kako pomembna je za sodobnega plesalca klasična plesna vzgoja?

Sama verjamem, da sploh ni nujna. In hkrati vem, da obstaja veliko ustvarjalcev, ki menijo nasprotno.

In hkrati poznam ogromno izjemnih plesalcev in koreografov, ki so se šolali tako ali drugače, v klasičnem baletu, izraznem plesu, modernih plesnih tehnikah, v sodobnih tehnikah in so izvrstni plesalci. Vsak v svoji karieri sam dela odločitve, kje in kaj želi delati. Tukaj ne velja postavljati omejitev.

V svoje predstave vključujete gledališke prvine, performans, v zadnjih časih tudi avdio-vizualne vsebine in celo petje. Vaše predstave preveva sporočilnost. H katerim tematikam se radi vedno znova vračate?

Ne vem, če imajo vsebine mojih predstav skupno točko, oziroma, če bi lahko rekla, da moj opus obsega točno določena vprašanja. Obstajajo pa predstave, ki so se mi zdele prelomne. Če govorim zgolj o svojem koreografskem/avtorskem delu, je bil tak zagotovo solo Manifestacija introverta iz leta 1995, ker sem se tedaj prvič izpostavila kot avtorica. Ključno se mi je zdelo sodelovanje z igralcem in pantomimikom pri predstavi Gina in Miovanni, v kateri je šlo za raziskavo poezije Mine Loy in umetniških vplivov njenega časa. Prelomna se mi je zdelo tudi predstava Rondinella in njeno nadaljevanje Hi-res, zaradi sodelovanja z Mauriciem Ferlinom in Malo Kline. Zelo draga mi je predstava Drage drage, saj se mi zdi, da smo v relativno veliki ekipi sedmih performerk dobro sodelovale. Imele smo 30 ponovitev, od tega je bilo veliko gostovanj, kar je za razmere nevladne organizacije Emanat in dejstva, da gre za plesno predstavo, lep dosežek in izkušnja. Čeprav smo jo igrali le dvakrat, se mi je zelo pomembna zdela tudi predstava Serata artistica giovanile. Dvanajst nastopajočih in za to velikost zahtevni produkcijski pogoji, so me pripeljali do ugotovitve, da v trenutnih razmerah, kjer težko pridemo do studia, zasedenost plesalcev, hitri procesi, ker ni denarja..., pač skoraj ni mogoče delati z zasedbo, večjo od približno petih nastopajočih. Imeli smo premalo časa, da bi jo končali, kot sem čutila, da bi jo, in je bila zato zelo težka. Pomembni se mi zdijo tudi aktualni projekti z glasbenikom, performerjem in intermedijskim umetnikom Lukom Prinčičem.

Vaš prvi skupni projekt z Lukom Prinčičem je bila predstava Poti ljubezni. Sledili sta ji nadaljevanji Zamrznjene podobe in Resistance, ki ju podpisujeta kot Wanda & Nova deViator. Ali skozi te projekte razvijate nov pogled na sodobni ples?

Zdi se mi, da je ena od rdečih niti v mojem delu želja po sodelovanju. Prihajava iz različnih področij. V aktualnih projektih sama vstopam v druge medije, na področji zvoka, videa in glasbe. Sama se nimam za pevko z bandom in ne gre za prepevanje melodij. Ko pogledam to delo in način kako je nastajalo, še vedno vidim koreografijo elementov. Zanima me, kakšen odnos različni elementi na odru vzpostavljajo med seboj. Gre za način, kako razmišljam in zato se še vedno štejem za koreografinjo na področju sodobnega plesa.

Ena od kritik letošnjega festivala Gibanica je bila, da je na festivalu več predstav, ki bi jih lahko dojemali kot gledališke, saj je v njih plesnih vložkov zelo malo, ali jih celo ni?

Pa je to res kritika? In kakšna? Prva razlaga je, da se je morda k temu bolj nagibal selektorski izbor. Po drugi strani pa je takšno morda dejansko stanje.

Toda, zakaj je temu tako?

Ja, to je res zanimivo vprašanje, zanima me ali bodo kakšni zaključki ali razmisleki v tej smeri. Sama na koreografijo in kompozicijo gledam drugače, mogoče manj skozi tehniko, zlaganje gibov. Zanimajo me elementi, ki se koreografsko zlagajo v prostoru in tvorijo kompozicije ter določene dinamike znotraj kompozicij in s tem odnose, vsebine. Kakšni so ti elementi in dinamike, se mi zdi bolj odvisno od tega kar želim delati. Tako ne znam razložiti, zakaj do omenjenega trenda prihaja. Delo ostalih avtorjev spremljam, a ne poznam vsega. Kar je mene motilo v tej kritiki, je bil ta omalovažujoč ton: Češ, kakšne pa so te predstave, če v njih ni plesa? Pomislila sem, pa kaj, če je plesa manj oziroma, če je v teh predstavah manj "plesnega gibanja" ali karkoli je že zahteva, da bi sodobnoplesna predstava

morala biti. Zdi se mi, da je zadosten odgovor: Ja, tako v tem trenutku je. In menim, da je raznolikost na tem področju čisto dobrodošla.

Kako pa je z občinstvom? Zdi se, da sodobnoplesne predstave obiskujejo eni in isti ljudje, ki so povečini tudi sami plesalci oziroma so vpeti v svet uprizoritvenih umetnosti.

Menim, da ima sodobni ples in ples na sploh stigmo, da se ga težko razume. Potem se je nekako vredno vprašati, zakaj pa otroci in mladi pri splošni izobrazbi v šolah o sodobnem plesu ničesar ne izvejo. Mladi imajo s sodobnim plesom malo izkušenj in malo ljudi jim zna na različnih starostnih stopnjah ples približati. Ali pa: Ali na primer Televizija Slovenija popularizira sodobni ples? Ne. Od kod torej novi gledalci?

Skupaj s pokojno Ksenijo Hribar sta zasnovali program za sodobni ples, ki se od šolskega leta 1999/2000 izvaja na Srednji vzgojiteljski šoli in gimnaziji Ljubljana (SVŠGL). Kakšen je dejansko interes mladih za sodobni ples na podlagi vaših več kot desetletnih pedagoških izkušenj?

Program se je pripravljala pet let in poleg Hribarjeve, ki je bila ključna v pripravi, je v teh petih letih sodelovalo in svetovalo mnogo plesalcev in koreografov. Po vsakoletnih šolskih produkcijah se mi vedno znova potrdi, da je bilo tako zelo pomembno in tudi prelomno, da se je ta program vzpostavil. Interes mladih je sicer nepredvidljiv: v kakšni generaciji je veliko vpisa, potem manj. Zelo težko bi bilo povedati, zakaj do tega pride. Verjetno običajna nihanja, populacija otrok, ki se s plesom ukvarjajo pa je manjša. Na sploh pa se mi zdi, da je interes kar velik, z leti pa se zvišuje tudi nivo znanja, ki ga osnovnošolke in osnovnošolci prikažejo na preizkusu posebnih sposobnosti. Danes, dvanajst let od prvega vpisa, je že kar lepo število plesalcev, ki so so maturirali po tem programu in uspešno nastopa v priznanih skupinah. Hkrati so se nekateri po študiju v tujini vrnil v Slovenijo in svoje znanje in izkušnje širijo naprej, nenazadnje tudi s poučevanjem na SVŠGL. Predvidevam, da bo na področju plesa prišlo do zanimivega kroženja znanja in vplivov. Omeniti velja, da so letos pedagogi in dijaki SVŠGL iz odlomkov koreografij Hribarjeve pripravili produkcijo Nostalgija nostalgije, ki je bila na Transgeneracijah tudi nagrajena. Ob ogledu te produkcije je bilo presunljivo, kako kakovostna je bila izvedba dijakov in kako relevantna je še vedno koreografska vizija Hribarjeve. Pomembno se mi zdi, da se je v situaciji pospešene institucionalizacije sodobnega plesa, kjer nihče zares ne ve, kako se bo to zgodilo in realiziralo, morda obudil duh Ksenije Hribar, kot pionirke sodobnega plesa, ki je uspela vzpostaviti prvo profesionalno plesno skupino Plesni teater Ljubljana. Ta rekonstrukcija Nostalgije in Alpskega sanjarjenja je bilo veliko darilo dijakom in veliko darilo dijakov originalni zasedbi predstav in tudi celi koreografski srenji.

V Kinu Šiška in Španskih borbih ste plesalci v zadnji letih pridobili dve novi prizorišči, težava pa ostajajo vadbeni prostori. Bodo slednji zagotovljeni znotraj centra za sodobni ples?

Določene informacije glede centra sem pridobila na raznih sestankih o institucionalizaciji plesa. Center za sodobni ples bo ustanovljen kot javni zavod. Ta center bo letos in prihodnje leto pridobil določena sredstva za zagon, konkretno pa razen govoric, kje naj bi ta center bil, ne vemo nič. Ministrstvo namreč ohranja pozicijo, češ vi ste dali iniciativo in vi, ki ste aktivni in angažirani posamezniki družbe in si želite zagotoviti prihodnost, ste zaradi svojega interesa dolžni na tem delati. Posamezniki in člani nevladnih organizacij smo dali veliko predlogov, kakšna naj bi bila institucionalizacija in v elaboratu, ki sta ga pripravili Andreja Kopač in Petra Hazabent, predstavili stanje in težave, s katerimi se srečujemo. Initiative so zapisane, pripravljen je nek osnutek ustanovnega akta za javni zavod. Kaj, na kakšen način in v kakšni obliki se bo realiziralo, bo na koncu odločil financer. Po razpustitvi delovne skupine za institucionalizacijo, katere članica sem bila, sem se teh debat prenehala udeleževati, ker menim, da je že vse odločeno.

Kako pa vi gledate na institucionalizacijo sodobnega plesa?

Odvisno, kako razumemo institucionalizacijo in kaj se bo zgodilo, ko se bo "izvedla" ta institucionalizacija. Ali to pomeni, da se bo delalo v ugodnejših pogojih, ali bo urejen sistem financiranja za nevladne organizacije, ali bo vzpostavljen izobraževalni sistem, ali bodo možnosti rednega zaposlovanja za ustvarjalce plesa, ali bodo vzpostavljeni brezplačni redni "klasi" za profesionalne plesalce, ali bo več vadbenih prostorov, ki bodo na razpolago za daljše ustvarjalne procese in tako naprej. V debati so se odgovori na ta vprašanja izgubili, ker je bilo najbolj pomembno, kakšen bo ustanovni akt novega javnega zavoda. Mene kot ustvarjalko pa predvsem zanima, kakšna je vizija razvoja sodobnega plesa v naslednjih letih, obdobjih. Še en javni zavod verjetno ne bo mogel zagotoviti tega razvoja področja, saj se nenazadnje veliko javnih zavodov, tudi na drugih področjih srečuje z drastičnim zmanjševanjem proračuna.

Do konca aprila je obdobje, ko lahko zainteresirana javnost na ministrstvo za kulture pošlje svoje predloge za oblikovanje novega Nacionalnega programa za kulturo (NPK) za obdobje 2012-2015. Se na področju sodobnega plesa kaj dogaja?

Že prej omenjeni elaborat se mi zdi dober primer tega, da je bil popis stanja in potreb na področju sodobnega plesa naročen in kvalitetno narejen. Upam, da se to upošteva pri pripravi NPK za področje sodobnega plesa.